Funkcije

Slajdovi za predmet Osnove programiranja

Katedra za informatiku, Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad

2020.

Funkcije 1 / 74

Ciljevi

- razumevanje zašto je korisno podeliti program u skup više potprograma (funkcija)
- poznavanje pisanja funkcija u Pythonu
- poznavanje detalja pozivanja funkcija i prenosa parametara
- pisanje programa koji koriste funkcije radi povećanja modularnosti i izbegavanja ponavljanja koda

Funkcije 2 / 74

Funkcija funkcija

- do sada smo videli različite vrste funkcija:
- u nekim primerima program se sastojao od jedne funkcije main
- ugrađene funkcije, npr. abs
- funkcije iz paketa, npr. math.sqrt

Funkcije 3 / 74

Funkcija funkcija 2

- imati isti programski kod na više mesta donosi probleme
- problem 1: pisanje istog koda više puta je više posla
- problem 2: isti kod se mora održavati na više mesta istovremeno
- funkcije se mogu upotrebiti protiv ponavljanja istog koda, i pomažu da programi budu čitljiviji i lakši za održavanje

Funkcije 4 / 74

Funkcija funkcija 3

- funkcija je kao potprogram, mali program unutar većeg programa
- osnovna ideja napišemo niz naredbi i dodelimo mu ime;
- kasnije izvršavamo taj niz naredbi pozivajući ga po imenu

Funkcije 5 / 74

Funkcija funkcija $_4$

- deo programa u kome se funkcija kreira zove se definicija funkcije
- kada se funkcija koristi u programu, kažemo da se ona poziva

Funkcije 6 / 74

Primer funkcija

 definicija funkcije def main(): print("Happy birthday to you!") print("Happy birthday to you!") print("Happy birthday, dear Fred...") print("Happy birthday to you!") poziv funkcije >>> main() Happy birthday to you! Happy birthday to you! Happy birthday, dear Fred... Happy birthday to you!

Funkcije 7 / 74

Primer funkcija $_2$

- imamo ponavljanje u kodu: print("Happy birthday to you!")
- možemo napisati funkciju koja ispisuje ovaj red:

```
def happy():
    print("Happy birthday to you!")
```

• sada možemo da skratimo naš program

Funkcije 8 / 74

Primer funkcija 3

novi program def singFred(): happy() happy() print("Happy birthday, dear Fred...") happy() • rezultat je: >>> singFred() Happy birthday to you! Happy birthday to you! Happy birthday, dear Fred... Happy birthday to you!

Funkcije 9 / 74

Primer funkcija $_4$

- funkcija happy nam je uštedela dosta kucanja
- šta ako nam treba rođendan za Lucy?
- mogli bismo napisati funkciju za Lucy:

```
def singLucy():
    happy()
    happy()
    print("Happy birthday, dear Lucy...")
    happy()
```

Funkcije 10 / 74

Primer funkcija $_5$

možemo napisati program za Freda i Lucy

```
def main():
    singFred()
    print()
    singLucy()

    dobićemo ovaj rezultat

>>> main()
Happy birthday to you!
Happy birthday to you!
Happy birthday, dear Fred..
Happy birthday to you!
Happy birthday to you!
Happy birthday to you!
Happy birthday, dear Lucy...
Happy birthday to you!
```

Funkcije 11 / 74

Primer funkcija ₅

- još uvek ima ponavljanja koda
- jedina razlika između singFred i singLucy je ime u trećoj naredbi
- od ove dve funkcije može se napraviti jedna, sa parametrom

Funkcije 12 / 74

Primer funkcija 6

```
opštija funkcija sing

def sing(person):
    happy()
    happy()
    print("Happy birthday, dear", person + ".")
    happy()
```

- ova funkcija ima parametar sa nazivom person
- parametar je promenljiva čija vrednost se definiše prilikom poziva funkcije

Funkcije 13 / 74

Primer funkcija 7

novi izlaz iz programa je:

```
>>> sing("Fred")
Happy birthday to you!
Happy birthday to you!
Happy birthday, dear Fred.
Happy birthday to you!
```

• sada možemo da preradimo i glavni program

Funkcije 14 / 74

Primer funkcija ₈

novi glavni program glasi:

```
def main():
    sing("Fred")
    print()
    sing("Lucy")
  • rezultat je sada sledeći:
>>> main()
Happy birthday to you!
Happy birthday to you!
Happy birthday, dear Fred.
Happy birthday to you!
Happy birthday to you!
Happy birthday to you!
Happy birthday, dear Lucy.
Happy birthday to you!
```

Funkcije 15 / 74

- opseg (scope) promenljive definiše deo programa u kome se promenljiva može koristiti
- svaka funkcija je poseban potprogram
- promenljive koje se koriste unutar funkcije su lokalne za tu funkciju
- makar imale isto ime kao i neke promenljive izvan te funkcije
- jedini način da funkcija "vidi" podatak izvan sebe je da ga dobije kao parametar

Funkcije 16 / 74

- ime funkcije (name) mora biti identifikator
- formal-parameters je lista imena parametara (lista može biti prazna)

Funkcije 17 / 74

- formalni parametri su dostupni samo u telu funkcije
- promenljive sa istim imenom u drugim delovima programa su različite od parametara i lokalnih promenljivih u funkciji

Funkcije 18 / 74

• funkcija se poziva po imenu za kojim sledi lista stvarnih parametara ili argumenata: <name>(<actual-parameters>)

Funkcije 19 / 74

- kada Python naiđe na poziv funkcije, otpočinje proces od 4 koraka:
- 1 pozivajući program zaustavlja izvršavanje u tački poziva funkcije
- 2 formalni parametri funkcije dobijaju vrednosti stvarnih parametara iz poziva
- 3 telo funkcije se izvršava
- 4 kontrola se vraća u tačku odmah iza poziva funkcije

Funkcije 20 / 74

prođimo kroz sledeći kod:

```
sing("Fred")
print()
sing("Lucy")
```

- kada Python naiđe na sing("Fred"), izvršavanje main se privremeno zaustavlja
- Python traži definiciju funkcije sing i vidi da ona ima jedan formalni parametar, person

Funkcije 21 / 74

- formalni parametar dobija vrednost stvarnog parametra
- to je kao da smo izvršili sledeću naredbu

```
person = "Fred"
```

• promenljiva person je upravo inicijalizovana

Funkcije 22 / 74

- u ovom trenutku Python počinje izvršavanje tela funkcije sing
- prva naredba je poziv funkcije happy
- Python zaustavlja izvršavanje funkcije sing i prebacuje kontrolu na happy
- funkcija happy se sastoji iz jedne print naredbe koja se izvrši i kontrola se vraća nazad

Funkcije 23 / 74

- izvršavanje se nastavlja sa još dva poziva funkcije happy
- kada Python dođe do kraja funkcije sing, vraća kontrolu nazad funkciji main
- tamo nastavlja izvršavanje odmah posle poziva funkcije sing

Funkcije 24 / 74

- promenljiva person u funkciji main nije vidljiva!
- memorija koju zauzimaju lokalne promenljive dok se funkcija izvršava se oslobađa nakon završetka funkcije
- lokalne promenljive ne čuvaju vrednost između dva poziva funkcije

Funkcije 25 / 74

- sledeća naredba je print() koja ispisuje prazan red
- Python nailazi na još jedan poziv funkcije sing
- prenosi kontrolu na funkciju sing, a parametar ima vrednost "Lucy"

Funkcije 26 / 74

- telo funkcije sing sada se izvršava sa parametrom "Lucy"
- to uključuje tri poziva funkcije happy
- na kraju se kontrola prenosi nazad u main

Funkcije 27 / 74

- prosleđivanje parametara je mehanizam za inicijalizaciju promenljivih u funkciji
- parametri predstavljaju ulazne podatke za funkciju
- možemo pozivati funkciju više puta sa različitim parametrima i dobiti različite rezultate

Funkcije 28 / 74

- videli smo primere funkcija koje vraćaju vrednost onome ko ih poziva root = math.sqrt(b*b - 4*a*c)
- vrednost b*b 4*a*c je stvarni parametar poziva funkcije math.sqrt
- kažemo da math.sqrt vraća kvadratni koren svog argumenta

Funkcije 29 / 74

ova funkcija vraća kvadrat datog broja:

```
def square(x):
    return x*x
```

- kada Python naiđe na return vraća se nazad iz funkcije i predaje kontrolu u tački gde je funkcija pozvana
- vrednost data u return naredbi se šalje nazad onome ko je pozvao funkciju

Funkcije 30 / 74

```
>>> square(3)
9
>>> print(square(4))
16
>>> x = 5
>>> y = square(x)
>>> print(y)
25
>>> print(square(x) + square(3))
34
```

Funkcije 31 / 74

• možemo da iskoristimo funkciju square da napravimo funkciju za rastojanje dve tačke (x_1,y_1) i (x_2,y_2)

```
def distance(x1, y1, x2, y2):
    dist = math.sqrt(square(x2 - x1) + square(y2 - y1))
    return dist
```

Funkcije 32 / 74

- nekad funkcija mora da vrati više od jedne vrednosti
- rezultat funkcije može biti lista ili sekvenca vrednosti

```
def sumDiff(x, y):
    sum = x + y
    diff = x - y
    return sum, diff
```

Funkcije 33 / 74

• kada se poziva ovakva funkcija, koristi se istovremena dodela više vrednosti

```
n1, n2 = eval(input("Unesite dva broja (n1, n2): "))
s, d = sumDiff(n1, n2)
print("Zbir je", s, "a razlika je", d)
```

- vrednosti se dodeljuju prema poziciji
- s će dobiti prvu vrednost, a d drugu

Funkcije 34 / 74

- sitna fora: sve Python funkcije vraćaju vrednost
- bez obzira da li postoji return ili ne
- ako ne postoji return vraća se specijalna vrednost None
- return se često zaboravi u pisanju koda!
  - ako se prilikom poziva funkcije dobijaju čudne greške, prvo proveriti ovo

Funkcije 35 / 74

Izmena parametara

- rezultat funkcije je osnovni način da se informacije vrate nazad onome ko poziva funkciju
- rezultat rada funkcije se može preneti nazad i tako što se parametar funkcije promeni
- razumevanje ovog postupka traži dublje poznavanje mehanizma dodele vrednosti i prenosa parametara

Funkcije 36 / 74

- recimo da pišemo program koji upravlja bankovnim računima
- treba nam funkcija koja dodaje kamatu na račun
- prva verzija funkcije

```
def addInterest(balance, rate):
    newBalance = balance * (1 + rate)
    balance = newBalance
```

Funkcije 37 / 74

- ideja je da se pomeni balance tako da se poveća za iznos kamate
- napišimo program za test:

```
def test():
    amount = 1000
    rate = 0.05
    addInterest(amount, rate)
    print(amount)
```

Funkcije 38 / 74

• nadamo se da će 5% biti dodato na račun i da će rezultat biti 1050

```
>>> test()
1000
```

• nema greške, sve je u redu!

Funkcije 39 / 74

Funkcije 40 / 74

- 3 kontrola se dalje prenosi na funkciju addInterest
- 4 formalni parametri balance i rate dobijaju vrednosti stvarnih parametara amount i rate
- 5 iako rate postoji u obe funkcije, to su dve različite promenljive

```
def addInterest(balance, rate):
    newBalance = balance * (1 + rate)
    balance = newBalance
def test():
    amount = 1000
    rate = 0.05
    addInterest(amount, rate)
    print(amount)
```

Funkcije 41 / 74

```
6 dodela vrednosti za
  parametre balance
i rate funkcije
addInterest
koristi vrednosti
stvarnih parametara

def addInterest(balance, rate):
  newBalance = balance * (1 + rate)
  balance = newBalance
addInterest

def test():
  amount = 1000
  rate = 0.05
  addInterest(amount, rate)
  print(amount)
```

Funkcije 42 / 74

```
def test():
    amount = 1000
    rate = 0.05
    addInterest(balance, rate):
    newBalance = balance * (1 + rate)
    balance = newBalance

print(amount)

amount — 1000

amount — 1000

amount — balance

rate — 70.05
```

Funkcije 43 / 74

```
7 izvršavanje prve
                      def addInterest(balance, rate):
  linije u
                          newBalance = balance * (1 + rate)
  addInterest će
                          balance = newBalance
  kreirati novu
  promenljivu
                      def test():
  newBalance
                          amount = 1000
8 u drugoj liniji će
                          rate = 0.05
  balance primiti
                          addInterest(amount, rate)
                          print(amount)
  vrednost od
  newBalance
```

Funkcije 44 / 74

```
9 balance sada
  pokazuje na istu
  vrednost kao i
  newBalance = balance * (1 + rate)
  vrednost kao i
  newBalance
10 ali to nema uticaja
  na amount u
  test-u
  def test():
  amount = 1000
  rate = 0.05
  addInterest(amount, rate)
  print(amount)
```

Funkcije 45 / 74

```
balance=amount def addInterest(balance, rate):
def test():
                                                   newBalance = balance * (1 + rate)
    amount = 1000
                                 rate=rate
   rate = 0.05
                                                   balance = newBalance

↓addInterest(amount, rate).
   print(amount)
              1000
amount
                                                  balance
              0.05
                                                   rate
  rate
                                 1050
                                               newBalance
```

Funkcije 46 / 74

Izmena parametara ₁₁

```
10 izvršavanie
                       def addInterest(balance, rate):
   addInterest se
                           newBalance = balance * (1 + rate)
   završava i kontrola
                           balance = newBalance
   se vraća test-u
11 lokalne promenljive
                      def test():
   iz addInterest
                           amount = 1000
   više ne postoje, ali
                           rate = 0.05
   amount i rate u
                           addInterest(amount, rate)
   test-u pokazuju i
                           print(amount)
   dalje na stare
   vrednosti
```

Funkcije 47 / 74

- rezime: formalni parametri funkcije primaju samo vrednosti stvarnih parametara
- funkcija nema pristup promenljivoj koja čuva stvarni parametar
- kaže se da Python sve parametre prenosi po vrednosti
- "pass by value"

Funkcije 48 / 74

Izmena parametara ₁₃

- neki drugi jezici (C++, itd) omogućavaju da se se same promenljive (a ne njihove vrednosti) prenesu kao parametar poziva funkcije
- ovaj mehanizam se zove prenos po referenci
- "pass by reference"
- tada se izmene parametara unutar funkcije vide nakon njenog poziva

Funkcije 49 / 74

- Python nema ovu mogućnost
- možemo izmeniti addInterest tako da vraća newBalance

```
def addInterest(balance, rate):
    newBalance = balance * (1 + rate)
    return newBalance

def test():
    amount = 1000
    rate = 0.05
    amount = addInterest(amount, rate)
    print(amount)
```

Funkcije 50 / 74

Izmena parametara ₁₅

- umesto da radimo sa jednim bankovnim računom, možemo da radimo sa više računa
- račune možemo čuvati u listi
- i kamatu dodavati na svaki račun u listi
- prvi račun bi se mogao menjati ovako:

```
balances[0] = balances[0] * (1 + rate)
```

Funkcije 51 / 74

```
balances[0] = balances[0] * (1 + rate)
```

- ovo znači "pomnoži vrednost nultog elementa liste sa 1+rate i to smesti nazad u nulti element liste"
- opštiji način da ovo uradimo bio bi pomoću petlje koja ide kroz listu sa indeksom 0, 1, ..., dužina-1

Funkcije 52 / 74

Izmena parametara ₁₇

```
def addInterest(balances, rate):
    for i in range(len(balances)):
        balances[i] = balances[i] * (1+rate)

def test():
    amounts = [1000, 2200, 800, 360]
    rate = 0.05
    addInterest(amounts, 0.05)
    print(amounts)
```

Funkcije 53 / 74

Izmena parametara ₁₈

- početne vrednosti računa su bile [1000, 2200, 800, 360]
- program je vratio[1050.0, 2310.0, 840.0, 378.0]
- šta se desilo? izgleda kao da je amounts promenjen?

Funkcije 54 / 74

```
1 prve dve linije u
  test-u inicijalizuju
  promenliive
  amounts i rate
2 vrednost
  promenliive
```

```
amounts je lista
koja sadrži 4 int
vrednosti
```

```
def addInterest(balances, rate):
    for i in range(len(balances)):
        balances[i] = balances[i] *
            (1+rate)
def test():
    amounts = [1000, 2200, 800, 360]
    rate = 0.05
    addInterest(amounts, 0.05)
    print(amounts)
```

Funkcije 55 / 74

1000

2150

```
def test():
                                               def addInterest(balance, rate):
    amounts = [1000, 2150, 800, 3275]
                                                   for i in range(len(balances)):
                                                       balances[i] = balances[i]*(1+rate)
    rate = 0.05

√addInterest(amounts, rate)
    print(amounts)
   rate
amounts
```

Funkcije 56 / 74

3275

800

Funkcije 57 / 74

```
def test():
                                              def addInterest(balances, rate):
    amounts = [1000, 2150, 800, 3275]
                                                  for i in range(len(balances)):
                                                      balances[i] = balances[i]*(1+rate)
    rate = 0.05
   addInterest(amounts, rate)
    print(amounts)
   rate
              0.05
                                                   rate
                                                  balances
amounts
        1050
                     2310
                                 840
                                           3438.75
        1000
                    2150
                                 800
                                             3275
```

Funkcije 58 / 74

mehanizam

```
5 stare vrednosti na
                      def addInterest(balances. rate):
                           for i in range(len(balances)):
  dijagramu nisu
  obrisane već su
                                balances[i] = balances[i] *
  ostavljene da "vise"
                                    (1+rate)
  da bismo naglasili
  da se nisu promenili
                      def test():
  brojevi u svojim
                           amounts = [1000, 2200, 800, 360]
  kutijama, već su
                           rate = 0.05
  novi dodeljeni
                           addInterest(amounts, 0.05)
  elementima
                           print(amounts)
  postojeće liste
6 stare vrednosti će iz
  memoriie osloboditi
  garbage collection
```

Funkcije 59 / 74

- kada se addInterest završi i kontrola prenese nazad u test
- amounts nije promenjen (i dalje je ona stara lista)
- ali je stanje te stare liste promenjeno, i to je vidljivo u test-u

Funkcije 60 / 74

Izmena parametara ₂₅

- parametri se uvek prenose po vrednosti
- ako je vrednost parametra promenljivi objekat, promene na tom objektu će biti vidljive nakon povratka iz funkcije

Funkcije 61 / 74

Funkcije sa promenljivim brojem parametara

obavezno je navesti * – unpacking operator

```
def my sum(*args):
    result = 0
    # parametrima pristupamo kao elementima sekvence
    for x in args:
        result += x
    return result
print(my_sum(1, 2, 3))
  • ime args nije obavezno – može bilo koje drugo
```

Funkcije 62 / 74

Funkcije sa promenljivim brojem parametara

Funkcije 63 / 74

Funkcije sa imenovanim parametrima

- **kwargs predstavlja imenovane parametre
- nepoznate u momentu pisanja funkcije

```
def concatenate(**kwargs):
    result = ""
    for arg in kwargs:
        result += arg
    result += " "
    for arg in kwargs.values():
        result += arg
    return result
print(concatenate(a="Real", b="Python", c="Is", d="Great", e="!"))
>>> abcde RealPythonIsGreat!
```

Funkcije 64 / 74

Funkcija kao parametar

- funkcija ne poziv funkcije! se može proslediti kao parametar
- taj parametar se može iskoristiti za poziv dobijene funkcije
- ne znamo koja funkcija će biti pozvana u trenutku pisanja tog koda!

```
def greeter():
    print("Hello")

def repeater(func, times):
    for i in range(times):
        func()

repeater(greeter, 3)
```

Funkcije 65 / 74

Funkcija kao parametar

```
def greeter():
    print("Hello")
def repeater(func, times):
    for i in range(times):
         func()
repeater(greeter, 3)
  • greeter() je poziv funkcije
  • greeter je ime funkcije, koje se moze proslediti kao parametar
```

Funkcije 66 / 74

Funkcija kao parametar

- primer: sort() ume da sortira, ali će za poređenje elemenata pozivati
- compare() koja se može proslediti kao parametar
- ⇒ možemo da menjamo logiku poređenja, dok algoritam za sortiranje ostaje isti

Funkcije 67 / 74

Funkcija u funkciji

• funkcija definisana unutar funkcije je vidljiva samo u toj funkciji

```
def print integers(values):
    def is_integer(value):
        if type(value) is int:
            return True
        else:
            return False
    for v in values:
        if is_integer(v):
            print(v)
```

print integers([1,2,3,"4","tekst", 3.14])

Funkcije 68 / 74

Obmotavanje funkcije

- možemo "obmotati" funkciju drugom funkcijom
- time dodati ponašanje funkciji nakon što je napisana

```
def print call(fn):
    # funkcija prima bilo kakve argumente
    def fn_wrap(*args, **kwargs):
        print("Pozivam %s" % fn. name )
        # prosledi bilo kakve argumente funkciji fn
        return fn(*args, **kwargs)
    return fn wrap # rezultat funkcije je funkcija!
suma = print call(sum) # sum je ugradjena funkcija
print(suma([1, 2, 3, 4]))
```

Funkcije 69 / 74

Primer obmotane funkcije

```
def print call(fn):
    def fn wrap(*args, **kwargs):
        print("Pozivam %s" % fn. name )
        retval = fn(*args, **kwargs)
        print("Zavrsen poziv")
        return retval
    return fn_wrap # rezultat funkcije je funkcija!
def greeter(name):
    return "Hello, %s" % name
greeter = print_call(greeter) # zadrzavamo staro ime
print(greeter("Branko"))
```

Funkcije 70 / 74

Dekorator

- dekorator je funkcija koja prima funkciju i vraća funkciju
- u našem primeru print_call je dekorator
- dodavanje dekoratora na drugu funkciju je lako:

Funkcije 71 / 74

Zatvaranje (closure)

- funkcija "vidi" promenljive iz opsega u kome se nalazi
- ali ne može da ih menja

```
>>> a = 0
>>> def get_a():
     return a
. . .
>>> def set a(val):
    a = val
. . .
>>> get a()
>>> a = 3
>>> get_a()
>>> set a(4)
>>> a
```

Funkcije 72 / 74

Primer zatvaranja

- funkcija nth_power je zatvorena nad promenljivom n
- ima pristup ovoj promenljivoj nakon što izvršavanje programa napusti funkciju generate_power_func

```
def generate power func(n):
    def nth power(x):
        return x**n
    return nth power
raised_to_4 = generate_power_func(4)
del generate power func # ukloni definiciju ove funkcije
print(raised to 4(2))
# vrednost n je sacuvana za funkciju raised to 4
print(raised to 4. closure [0].cell contents)
```

Funkcije 73 / 74

Modularni programi

- o do sada smo funkcije koristili kao sredstvo da sprečimo ponavljanje koda
- drugi razlog za upotrebu funkcija je pisanje modularnih programa
- kako algoritmi koje kreiramo postaju sve složeniji, sve je teže čitati programski kod
- jedan način da se ovo reši je podela algoritma na manje potprograme gde je svaki od njih autonoman (ima smisla sam za sebe)

Funkcije 74 / 74